

Posudek na bakalářskou práci Jany Smejkalové

“Religious Dualism in Anglo-Saxon Poetry: Pagan and Christian Motifs in Selected Old English Poems”

Jako téma své bakalářské práce si Jana Smejkalová zvolila přítomnost a propojení pohanských a křesťanských motivů ve staroanglické poezii, které zkoumá na příkladech tří dochovaných básní: *Sen o kříži*, *Mořeplavec* a *Poutník*. Cílem práce je poukázat na skutečnost, že vznik těchto jedinečných literárních děl je pevně svázán s tehdejší historickým a sociokulturním pozadím. Zároveň práce zkoumá a porovnává kompozici, žánr a hlavní motivy, které ve většině případů názorně ilustrují propojení pohanské a křesťanské mytologie.

Výběr zaměření práce je neobvyklý a do jisté míry i značně obtížný, neboť autorka práce je nucena pracovat s primárními texty, které prošly různými edičními úpravami, což komplikuje analýzu vlastního textu. Zároveň si velice komplexní téma vynucuje pečlivé studium sekundárních zdrojů.

Teoretická část práce podává obsáhlý výklad o politických, geografických, náboženských a sociokulturních podmínkách doby vzniku jednotlivých básní a dalších dochovaných děl staroanglické literární tradice. Práce Jany Smejkalové spadá do okruhu těch, které ozřejmují přítomnost a povahu určitých literárních prvků historickým a sociokulturním kontextem jejich vzniku. Dále se v teoretické části autorka soustředí na charakteristiku staroanglické literární a především básnické tvorby - na její zdroje, formu, přednes a rovněž zmiňuje velice podnětný filologický výzkum, který udává tón i celé bakalářské práci. Autorka poukazuje na fakt, že oproti minulosti nastal velký posun v chápání prolínání prvků germánské pohanské mytologie na straně jedné a křesťanské mytologie na straně druhé. V souladu s tvrzením autorů publikace *A Companion to Anglo-Saxon Literature* Jana Smejkalová poukazuje na to, že při analýze literárních děl pocházejících z této doby je velice důležité přestat oddělovat germánský základ a křesťanský nános, ale naopak naučit se je vnímat jako rovnocenné stavební prvky literárního díla, jak dokazuje na příkladech *Snu o kříži*, *Mořeplavce* i *Poutníka*, protože literární tvorba zrcadlila způsob, jakým nová křesťanská anglosaská společnost stavěla na pohanském základě. Vnímáme-li tato literární díla jako odraz své doby, kterým zcela jistě jsou, nemůžeme jim tento do jisté míry heterogenní charakter vyčítat. Dalším důvodem je i to, že jakákoliv teorie o prepisech, vypouštění a naopak dopisování se odehrává ve spekulativní rovině.

V praktické části autorka Jana Smejkalová přechází k analýze jednotlivých básnických děl. Interpretaci *Snu o kříži*, jedné z raných náboženských básní staroanglické poezie, staví na motivu kříže a Krista, kteří kromě zjevné křesťanské symboliky odpovídají také té pohanské. Ježíš Kristus je oslavován jako typický "anglosaský válečník"(str. 16) a stejně tak kříž byl důležitý symbol pro

germánské kmeny. Klíčové slovo, které autorka bakalářské práce používá pro označení procesu vrůstání jedné tradice do druhé je slovo "blending"(str. 16) tedy s/míšení. Jak autorka dokazuje, jedná se o proces přirozený a nezvratitelný, ale zároveň úmyslný: "přijetí blízkých termínů mohlo být způsobem, jak přiblížit nový křesťanský význam anglosaské komunitě"(str.18). Ve skladbě *Mořeplavec* převládá tón lyrické elegie. Jedná pravděpodobně o křesťanský přepis germánské básně, která pojednává o pomíjivosti lidského života, utrpení, osamělosti a nabízí dva typy čtení, sekulární a náboženské. Zejména náboženské čtení autorka bakalářské práce výborně ilustruje citacemi z Matoušova evangelia a Žalmu 107. Báseň *Poutník* je staroanglickou elegií a podobně jako *Sen o kříži* a *Mořeplavec* je dramatickým monologem hrdiny, který některými svými vlastnostmi naplňuje představu typického hrdiny germánských legend. Podobně jako *Mořeplavec* promlouvá báseň *Poutník* o osamění, osudu a pomíjivosti života, jež jsou témata typická jak pro křesťanské, tak pro pohanské myšlení.

Sen o kříži, *Mořeplavec* a *Poutník* zapojením prvků z obou tradic a zejména pak postavou hlavního hrdiny nejenže odkazují k náboženskému přerodu anglosaské společnosti, ale samy tento proces zosobňují svým celkovým vyzněním a formou. Bakalářská práce velmi dobře analyzuje jednotlivé germánské motivy a dokazuje, že jsou velice blízké či vlastní i smýšlení křesťanskému a že jejich koexistence v rámci jediné básně tak přispívá k vytvoření jedinečného literárního díla, které je zároveň i jedinečným svědectvím o době svého vzniku. Jana Smejkalová dochází k závěru, že zvolené příklady staroanglické poezie jak formou, tak obsahem odráží dualismus anglosaské společnosti.

Autorka bakalářské práce si ke zpracování vybrala podnětné a zajímavé téma, které vyžaduje úkony tak komplexní jako zmapování historického kontextu, filologický rozbor a interpretaci pohanské a křesťanské symboliky. Takový proces klade značné nároky na práci s primárními a sekundárními zdroji. Za velice zdařilý považuji výběr obou typů zdrojů, za méně úspěšný se dá považovat způsob, jakým s nimi autorka místy pracuje. Často volí formu citace či parafráze, takže některé kapitoly působí spíše jako rešerše (str.12). Do jisté míry toto pochopitelně souvisí se složitostí daného tématu i s charakteristikou teoretické části. O to víc by vynikla samostatnější interpretace primárních textů obsažená v praktické části, kde autorka přistupuje k analýze jednotlivých básní. I zde ve velké míře odkazuje k výsledkům bádání kapacit daného oboru.

Z hlediska stylistického a jazykového bakalářská práce odpovídá nárokům kladeným na takovýto typ práce i přes drobné prohřešky jako překlepy, gramatické chyby, stylistická těžkopádnost a nedůsledné dodržování formální podoby práce.

Při obhajobě se autorka bakalářské práce zaměří na následující otázky:

a) Uveďte alespoň přibližná data vzniku jednotlivých básní, v práci jsou uvedena pouze data vzniků kodexů, ve kterých se tato díla nachází.

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení 1-2.

V Praze 15.8. 2012

.....
PhDr. Tereza Hanzlová
oponent práce